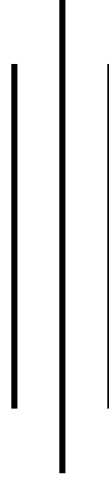


फलोरीचकल्चर उद्योग



औद्योगिक स्कीम

- परिचय र प्राविधिक पक्ष
- आर्थिक पक्ष

नेपाल सरकार

उद्योग मन्त्रालय

घरेलु तथा साना उद्योग विभाग

त्रिपुरेश्वर, काठमाण्डौ

२०७०/०७१

विषय - सूची

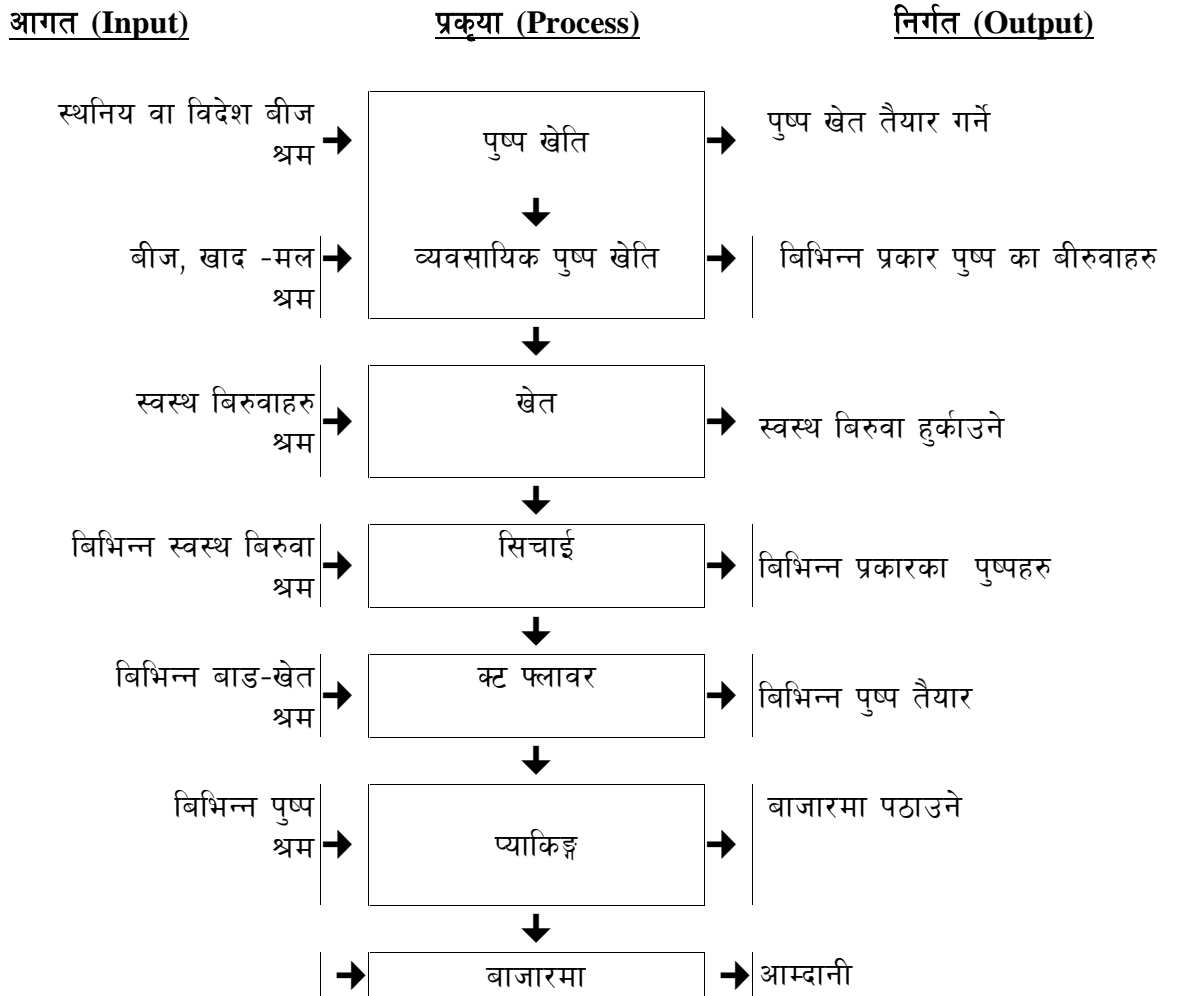
- 1) परिचय
- 2) उत्पादन प्रक्रिया
- 3) प्रविधि
- 4) बजार
- 5) वातावरणीय पक्ष
- 6) फ्लोरीकल्चर उद्योग सम्बन्धी अन्य विविध जानकारी
- 7) फ्लोरीकल्चर उद्योग सम्बन्धी Pictorial Views हरु
- 8) रिक्त
- 9) बित्तीय विश्लेषण ऋत्नक

फलोरीकल्टर उद्योग

१. परिचय

कृषि क्षेत्र मुलुकको आर्थिक विकासको एक महत्वपूर्ण क्षेत्र हो । कृषि क्षेत्र भित्रका विभिन्न बाली मध्ये पुष्प पनि एक महत्वपूर्ण निर्यात योग्यबाली व्यवसाय हो । विश्वमा जस्तै नेपालमा पनि पुष्प तथा पुष्पजन्य बस्तुको मागमा प्रत्येक वर्ष १० देखि १५% को दरले बृद्धि भईरहेको छ । एकातर्फ वर्तमानको आन्तरिक मागलाई पुरा गर्न कतिपय फूलहरु आयातमा भर पर्नु परेको छ, भने वार्षिक रुपमा बढ्दो मागलाई पुरा गर्न हामी समक्ष गंभीर चुनौतिहरु रहेका छन् । यसका लागि हाल अपनाईरहेको पराम्परागत उत्पादन पद्धति, प्रविधी, जनशक्तिका साथ साथै लगानीलाई तत्काल पुनःसरचना गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । त्यस्तै निर्यातमा प्रवेश गरिसेको नेपालको कट फ्लावर र बल्बस् (पुष्प तथा पुष्पजन्य बस्तुहरु) लाई निरन्तरता दिई थप बाजारमा प्रवेश गर्नसके यस उद्योगले गाँउ, समाज तथा राष्ट्रलाई योगदान गर्न सक्ने संभावन हाम्रा अगाडी छ । यसका लागि सर्वप्रथम लगानी र लगानीका लागि उचित वातावरण तयार पार्नु हाम्रो आजको दायित्व हो । कमश प्रतिस्थापन भईरहेको आयातलाई पुणतया शुन्यमा ल्याई निर्यातलाई द्रुतगतिमा लैजाने दायित्व पनि यस उद्योगको हो । समय एवं बाजारले हामीलाई पर्खेर बस्दैन । अतः पुष्प सम्बन्धी व्यवसाय गर्दा उद्योगी लगायत कामदारहरुलाई पनि रोजगारी दिलाउन सकिने भएर यस स्किम सम्बन्धी परिचय तथा आर्थिक पक्षको विश्लेषण गरिएको छ ।

२. उत्पादन प्रक्रिया



३. प्रविधि

फ्लोरीकल्चर उद्योग गर्नको लागि विभिन्न किसिमका पुष्प- बोट, बिरुवाहरु को लागी भिन्न भिन्न किसिमको हावापानी उपयुक्त हुन्छ । साधारणतया जुन प्राकृतिक वातावरणमा सयपत्री, सुनाखरी, आदी फूलहरु हुर्किका हो त्यसलाई मिल्दो जुल्दो हावापानी र वातावरणको व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । जस्तो लेकाली हावापानीमा हुर्किने सुनाखरीलाई लेकाली वातावरण नै उपलब्ध गराउनु पर्दछ अर्थात त्यस्तै हावापानीमा मात्र तिनको खेती गर्न सकिन्छ ।

धेरै जसो वंशका हाईब्रिड जातहरुलाई सापेक्षिक आद्रता ६५-८०% उपयुक्त हुन्छ । यसैगरी तापक्रम १० देखी ३५ सैलसियस को बीचमा रहनु पर्दछ भने प्रयाप्त प्रकाश पर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । साथै तुसारो र बढी वर्षा बाट पनि सुनाखरीका बिरुवालाई जोगाउनु पर्दछ । यद्यपि ठाउंको छनौट गर्दा तहांको तापक्रम, प्रकाश, र आद्रताको वार्षिक स्थिती तथा सिचाई सुविधा बारे ध्यान दिनु पर्दछ ।

४. बजार

फुल को बजार शहरी क्षेत्रमा निकै ठूलो छ । कम पुँजीमा यो उद्योग संचालन गर्न सकिन्छ । प्रत्येक वर्ष १० देखी १५% को दरले बृद्धि भईरहेको छ । आन्तरिक मागलाई पुरा गर्न कतिपय फूलहरु आयातमा भर पर्नु परेको छ । बढ्दो मागलाई पुरा गर्न हामी सक्षम गंभीर चुनैतिहरु रहेका छुन् ।

५. वातावरणीय प्रभाव

फुल उद्योग बाट कुनै हानिकारक फोहर हुन्न । त्यसैले फोहरको व्यवस्थापन आवश्यक छैन । तर फोहर हरु एकठाउमा व्यवस्थित गरी राखनु आवश्यक हुन्छ ।

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	निश्कासन हुने बस्तुहरु	रोकथामका उपायहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	प्रयोग नभएका फुल हरु, खाली बट्टा तथा प्याकिगं सामग्रीहरु	प्रयोग हुन नसकेका फुल हरु र प्याकिङ्ग सामग्रीहरु सुरक्षित रुपले विसर्जन गर्नु पर्ने ।
२	तरल खेर पदार्थ	सरसफाई गर्न प्रयोग भएको पानी	खाल्डामा जम्मा गरी सफा पानी मात्रै बाहिर पठाउने
३	ध्वनी प्रदुषण	यस उद्योग मा कुनै पनी मेशिनहरु प्रयोग नहुन भएका ले आवाज वा हल्का ध्वनी प्रदुषण नहुने देखिन्छ ।	मेशिनहरुको समय समयमा मर्मत, लुब्रिकेशन गर्ने, ध्वनीकम गर्ने साधानहरु प्रयोग गर्ने
४	वायु प्रदुषण	यस उद्योग मा कुनै केमिकलहरु प्रयोग नहुने भएकोले वायु प्रदुषण हुदैन।	फिनेलहरुको प्रयोग तथा सरसफाई गरी गन्ध कम गर्ने

६. सरसफाई

उत्पादनस्थल को दैनिक सरसफाई गर्नु पर्छ । यस उद्योगमा खासै मेशिनहरूको प्रयोग हुँदैन । फोहर मैला लाई तोकेको स्थानमा विसर्जन गर्नुपर्छ ।

७. कामदारहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षा

कामदारहरूलाई आवश्यक मात्रामा र समय समयमा मास्क, पजा, एप्रोन तथा टोपी दिनुपर्छ । कामदारहरूलाई काम गर्ने उपकरण र प्रकृयाबारे जानकारी समय समयमा गराउनु पर्छ । कामदारहरूको स्वास्थ्य परीक्षण वर्षमा कम्तीमा एक पटक गराउनु पर्छ । बढी भारी सामान ओसार पसार गर्नु परेमा उर्पयुक्त गाडा वा साधनको प्रयोग गर्नुपर्छ । आवश्यक मात्रामा प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरू उत्पादन स्थलमा हरसमय राख्नु पर्दछ । कामदारहरूलाई स्वास्थ्य वा काम गर्दा लागेका अप्ठ्यारा बारे समय समयमा अन्तरकृया गरी पुष्टपोषण लिनुपर्छ र आवश्यक सुधारहरू गर्नुपर्छ ।

८. ध्वनी प्रदुषण:

यस किसिमको उद्योगमा खासै ध्वनी प्रदुषण हुँदैन ।

९. ट्रेनिङ्ग:

१. कामदार कर्मचारीहरूलाई काममा लगाउनु भन्दा पहिला तीनलाई कार्यस्थल देखाई प्रयोग हुने उपकरण र प्रकृया बारे जानकारी तथा तहां रहेका सम्भावित जोखिम तथा असरहरू बारे जानकारी दिनु पर्छ ।
२. उद्योगमा विद्यमान जोखिमहरूबारे जानकारी दिएपछी त्यसबाट बच्ने उपाय तथा प्रयोग गर्ने साधनहरू र केही भएमा के के गर्ने र कसलाई सम्पर्क गर्ने जानकारी समेत दिनुपर्छ ।
३. नयां कामदारहरूलाई तीनले गर्नु पर्ने कार्यको जानाकरी गराई पुरानाको निर्देशन अन्तर्गत राखी ट्रेनिङ्ग दिई केही समय कार्य गराउनु पर्छ ।
४. कामदारहरूलाई वर्षमा कम्तीमा दुई पटक उर्पयुक्त , उत्प्रेरणा दिने खालका आवश्यक विषयका ट्रेनिङ्गहरू दिनु पर्छ ।
५. सबै कामदारहरूलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम दिनु पर्छ ।
६. कामदारहरूलाई नयां प्रकृया वा उपकरणहरूबारे बेला बेलामा आन्तरीक वा बाह्य तालिम दिनु पर्छ ।

१०. अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटना:

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटनाबाट बच्न र बचाउन उद्योगस्थलमा पर्याप्त र उपर्युक्त स्थानहरूमा अग्नी निवारक यन्त्र (Fire Extinguisher) तथा बालुवा र आगो निभाउन प्रयोग हुने भाडांहरू तथा उपकरणहरू राख्नु पर्छ । सबै कामदारहरूलाई अग्नी निवारक यन्त्रहरू प्रयोग गर्न सिकाउनु पर्छ । विद्युतीय लाइनहरू (electrical wirings) को चेकजाचं ६ - ६ महीनामा गर्नु पर्छ , प्रयोग हुने विद्युतिय स्विचहरू औद्योगिक किसिमका (spark proof) र पर्याप्त क्षमताका हुनुपर्छ ।

११. फलोरीकल्चर उद्योग सम्बन्धी अन्य विविध जानकारी

- क) समय अनुसारको पुष्प खेती गर्नाले पुष्प उत्पादन गर्न सजिलो तथा सस्तो पर्न जान्छ र त्यस अनुसारको व्यवसाय गर्न सकिन्छ ।
- ख) पुष्प खेती गर्दा प्रयोग हुने मल सकभर अर्गानिक नै गर्नु पर्छ जसले गर्दा भविष्यमा पनि खेतको उर्वरा शक्ति यथावत रहि रहनुको साथै सस्तो तथा स्वदेशी वस्तुको उपयोग हुन्छ ।
- ग) फलोरीकल्चर सम्बन्धी व्यवसायमा प्रयोग हुने किला तथा पिनहरुको सही प्रयोग गर्नुपर्छ जसले गर्दा कामदार लगायत प्रयोग गर्ने ग्राहकलाई कुनै किसिमको हानी हुँदैन ।

१२. फ्लोरीकलर उद्योग सतबन्धी Pictorial Views हरु



boutonniere pin



corsage tape



Corsage pin



wristlet



Steel pick machine

१३. औद्योगिक स्किम
फ्लोरीकल्चर उद्योग

१ परियोजनाको नाम			
२ वार्षिक उत्पादन क्षमता			
क	बकेट	Nos.	६,०००
ख	हयाण्ड बुके	Nos.	८,०००
ग	गुच्छा	Nos.	१२,०००
३ कारखाना स्थापना हुने स्थान		शहरी तथा ग्रामिण क्षेत्र	
४ वार्षिक काम गर्ने समय		दैनिक ८ घण्टा, वार्षिक ३०० दिन	
५ कुल पूँजी लागनी			८,३४०,९००।००
क)	चालु पूँजी		२,०००,०००।००
ख)	स्थिर पूँजी		६,३४०,९००।००
६ वित्तिय संस्थाबाट ऋण			५,००४,५४०।००
क)	दिर्घकालिन ऋण		३,८०४,५४०।००
ख)	अल्पकालिन ऋण		१,२००,०००।००
७ मुनाफाको प्रतिफल प्रतिशतमा			२३
क)	कुल पूँजी लागनीमा		२३
८ पार विन्दु			२।००७५१३३०३
क)	प्रतिशतमा		५९
ख)	मूल्यमा		३,९९५,३६६।०२
९ मुनाफा			१,९५०,३५६।२०
क)	वार्षिक आमदानी		६,६३५,०००।००
ख)	वार्षिक खर्च		४,६८४,६४३।८०
१०	रोजगारी	जनामा	१२

फ्लोरीकल्चर उद्योग
शहरी तथा ग्रामिण क्षेत्र
औद्योगिक स्कीम

स्थिर पूँजी विवरण		परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,७६०,०००।००
१	जग्गा	२	बिघा	८०००००	१,६००,०००।००	
	जग्गा विकास	१०	प्रतिशत		१६०,०००।००	

२ निर्माण		परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	३,१९२,०००।००
क)	Green House & raw material storage	Sq. Ft.	२०००	७००	१,४००,०००	
ख)	Storage of Finished Goods	Sq. Ft.	१,२००	७००	८४०,०००	
ग)	office building	Sq. Ft.	८००	१,०००	८००,०००	
घ)	Miscellaneous				१५२,०००	

३ मेशिन औजार		परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	८५८,९००।००
a	Steel piece machine	Nos.	२	७५,०००।००	१५००००	
b	Wire Cutter	Nos.	६	१,५००।००	९०००	
c	Glue Pan	Nos.	२	७००।००	१४००	
d	Under water cutter	Nos.	३	४,५००।००	१३,५००	
e	Styro foam Cutter	Nos.	४	२,५००।००	१०,०००	
f	Rose Stripper	Nos.	६	१,०००।००	६,०००	
g	Ribbon Scissors	Nos.	४	३००।००	१,२००	
h	Pruner	Nos.	४	६,५००।००	२६,०००	
i	Knife Sharpener	Nos.	२	५,०००।००	१०,०००	
j	Glue Gun	Nos.	८	२,५००।००	२०,०००	
k	Shovel	Nos.	६	१,१००।००	६,६००	
l	Hand Cultivator	Nos.	४	५,०००।००	२०,०००	
m	Perlite	Nos.	२	१५,०००।००	३०,०००	
n	PH meter	No.	१	२०,०००।००	२०,०००	
o	EC meter	No.	१	२५,०००।००	२५,०००	
p	Digging Fork	Nos.	४	२,०००।००	८,०००	
q	Garden Wire Hand Rake	Nos.	४	१,४००।००	५,६००	
r	Water Pump	Nos.	२	५५,०००।००	१,१०,०००	
s	Garden Rake	Nos.	४	७,५००।००	३०,०००	
t	Contingency 15% for Import Duty, Transportation, Erection etc.			११०,०००	११०,०००	
					८५८,९००	

५ फर्निचर तथा फिक्वर अफिस इकुपमेन्ट	५०,०००।००
६ उद्योग लगानी हुनु पुर्व खर्च	४५,०००।००
७ तथा उद्योग संचालन हुन अधिको खर्च	३५,०००।००
८ कुल स्थिर पूँजी	६,३४०,९००।००

चालु पूँजी विवरण	परिमाण	एकाई	जम्मा
क) कच्चामाल मौज्दात	७	दिन	३४,४६३।३३
ख) प्रशोधनमा रहने	१	दिन	१३,२१२।०३
ग) तैयारी माल मौज्दात	७	दिन	८८,८४४।२१
घ) उधारी विक्रि दिन	२८६	दिन	१,८६३,४८०।४३
चालु पूजी लगानी			२,०००,०००।००

क) कुल पूँजी लगानी	८,३४०,९००।००
ख) कुल स्थिर पूँजी लगानी	६,३४०,९००।००
ग) कूल चालु पूजी लगानी	२,०००,०००।००

वार्षिक उत्पादन खर्च
स्थिर खर्च

१	ह्रास कट्टी	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा
क)	भवन	३,१९२,०००।००	प्रतिशत	५	१५९,६००।००
ख)	मेशिन औजार	८५८,९००।००	प्रतिशत	१०	८५,८९०।००
ग)	फर्निचर फिक्वर	५०,०००।००	प्रतिशत	२०	१०,०००।००
घ)	ट्रायक्टर तथा हल्लो	४००,०००।००	प्रतिशत	२०	९,०००।००

२ विमा १ प्रतिशतले (स्थिर मुल्यमा जग्गाको मुल्य बाहेक) ४५,८०९।००

परिमाण	एकाई	दर	जम्मा
३ ब्याज दिर्घकालिन ऋण	३,८०४,५४०।००	प्रतिशत	१२
			४५६,५४४।८०

४	अप्रत्यक्ष कर्मचारी	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा
क)	ब्यबस्थापक	१	जना	१८०००	२१६,०००।००
ख)	स्टोर किपर कम सेल्स म्यान	२	जना	१२०००	२४८,०००।००
गं)	पाले पियन	२	जना	८५००	२०४,०००।००

५

५ कार्यालय खर्च ३६२,८००।००

क) मसलन्द छुपाई अफिस समान	४५,०००।००
ख) भत्ता परिवहन	५५,०००।००
गं) मर्मत संभार	४५,०००।००
घ) दस्तुर महशुल	७०,०००।००
ड) भैपरी तथा अन्य	६५,०००।००
च) स्थिर विजुली खर्च	केभीए १० ८२,८००।००

६ लेखा परीक्षण १५,०००।००

७ कुल स्थिर खर्च १,८५२,६४३।८०

द	कच्चा माल	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,४७७,०००।००
a	Boutonniere Pin	१५०	pkt	२५०	३७,५००	
b	Corsage Stem	१५०	pkt	२१०	३१,५००	
c	Corsage Tape	५००	Nos.	३०	१५,०००	
d	Corsage Pin	१५०	pkt	१५०	२२,५००	
e	Waterproof Tape	२००	Nos.	४५	९,०००	
f	Wristlet	५००	Nos.	६५	३२,५००	
g	Paddle wire	१५०	Roll	५५	८,२५०	
h	Fertilizers	३००	Kgs.	३५	१०,५००	
i	Plant protection chemical	२५	Kgs.	१५०	३,७५०	
j	Hybrid flower seeds	५००	Kgs.	१५०	७५,०००	
k	Rose	२५००	Kgs.	८५	२१२,५००	
l	Helichyrsums	१५००	Kgs.	९५	१४२,५००	
m	Chrysanthemums	१५००	Kgs.	९०	१३५,०००	
n	Gerberas	२०००	Kgs.	८५	१७०,०००	
o	Carnations	१०००	Kgs.	७५	७५,०००	
p	Liliums	१८००	Kgs.	११०	१९८,०००	
q	Strelitzia reginae	१२००	Kgs.	९५	११४,०००	
r	Gladiolus	१०००	Kgs.	९०	९०,०००	
s	Statice	७००	Kgs.	८५	५९,५००	
t	Gomphrena	५००	Kgs.	७०	३५,०००	

९	प्रत्यक्ष कामदार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	६१२,०००।००
क)	सुपरभाइजर	१	जना	१५,०००।००	१८०,०००।००	
ख)	दक्ष कामदार	२	जना	११,०००।००	२२,०००।००	
ग)	अर्धदक्ष कामदार	२	जना	८,०००।००	१६,०००।००	
घ)	सहायक कामदार	२	जना	६,५००।००	१३,०००।००	

७

१० उत्पादन तथा अन्य खर्च

५८७,०००।००

क)	विद्युत महशुल	२०१६०	KHW	१२५	२५२,०००।००
ख)	पानी				३०,०००।००
ग)	मर्मत सम्भार				२००,०००।००
घ)	डिजेल	१,०००	लि.	१०५	१०५,०००।००

११ ब्याज अल्पकालिन ऋण

परिमाण
१,२००,०००।०० प्रतिशत

दर
१३

जम्मा
१५६,०००।००

१५६,०००।००

१२ कुल चल खर्च

२,८३२,०००।००

१३ कुल वार्षिक उत्पादन खर्च

४,६८४,६४३।८०

	आम्दानी विक्री विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	६,६३५,०००।००
a	बकेट	६,०००	Nos.	४२५	२,५५०,०००	
b	हयाण्ड बुके	८,०००	Nos.	२७०	२,१६०,०००	
-	गच्छा	११,०००	Nos.	१७५	१,९२५,०००	

मूनाफा (Gross Profit)		१,९५०,३५६।२०
वार्षिक विक्रीबाट आम्दानी		६,६३५,०००।००
Sales Expenses	10%	६६३,५००।००
Net Sales Revenue		५,९७१,५००।००
वार्षिक उत्पादन खर्च		४,६८४,६४३।८०

Tax	20%	३९०,०७१।२४
-----	-----	------------

Net Profit		१,५६०,२८४।९६
------------	--	--------------

Break Even Point (%)		59.01%
----------------------	--	--------

Return on Investment (ROI)		18.71%
----------------------------	--	--------

१४. वित्तिय विश्लेषण ऋलक

पार विन्दु

पार विन्दु	प्रतिशतमा	५९
पार विन्दु मूल्यमा		३,९१५,३६६।०२
कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत बढेमा		
कच्चा मालको मूल्य		१,६२४,७००।००
कुल चल खर्च		२,९७९,७००।००
कुल स्थिर खर्च		१,८५२,६४३।८०
विक्रीबाट आम्दानी		५,९७१,५००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा	६२

पार विन्दु कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत घटेमा

कच्चा मालको मूल्य		१,३२९,३००।००
कुल चल खर्च		२,६८४,३००।००
कुल स्थिर खर्च		१,८५२,६४३।८०
विक्रीबाट आम्दानी		५,९७१,५००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा	५६

प्रतिफल विश्लेषण

लगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा	२३
स्वलगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा	५८

नगद प्रवाह विश्लेषण

वर्ष	क्षमता	वार्षिक उत्पादन	विक्रीबाट आम्दानी रु. मा
१ वर्ष	५०		२,९८५,७५०।००
२ वर्ष	६०		३,५८२,९००।००
३ वर्ष	७०		३,२७९,२५०।६६
४ वर्ष	८०		४,७७७,२००।००
५ वर्ष	९०		५,३७४,३५०।००